

**ვუძღვნი ჩემი ლექტორების
პროფესორ ნადიმ ნიჟარაძის და
დოცენტ ნადია ჯიბუტის ხსოვნას.**

შესავალი

აჭარა საქართველოს უძველეს მხარეს წარმოადგენს, რომელიც ხასიათდება თავისებური ბუნებრივი პირობებით და მდიდარი რესურსებით. ძალზე საინტერესოა ბუნებრივი მრავალფეროვნება, რაც აძლევს იშვიათ სილამაზეს და ყოველი მოსული ადამიანი მოხიბლულია მისი ნახვით. ერთმანეთთანაა შეხამებული ზღვის სანაპიროს, წინამთებისა და მთების სილამაზე.

აჭარა საქართველოს სამხრეთ მთიანეთის განუყოფელი ნაწილია და მთიან ქვეყანას მიეკუთვნება. რის გამო კარგადაა გამოხატული ვერტიკალური სარტყელობრივობა. კავკასიაში იშვიათად მოიძებნება ისეთი ტერიტორია, როგორიც აჭარაა, სადაც მცირე მანძილზე ზღვის სანპიროდან მაღალი მთების მიმართულებით იცვლება რელიეფი, ჰავა, ნიადაგები და მცენარეთა საფარი. ზღვის სანაპიროზეა ჭარბად ნოტიო ჰავა, თბილი ზამთრით და შედარებით ცხელი ზაფხულით. მისგან სამი-ოთხი ათეული კილომეტრის დაშორებით იწყება ალპური მდელოები. ქალაქ ქობულეთიდან [პირდაპირი ხაზით 35 კმ მანძილზე იწყება ხინოს მთის ალპური მდელოები . გონიოს სანაპიროდან ღომა-წინაველის ალპურ მდელოებამდე 42 კმ-ია.

ზღვის სანაპირო აღმოსავლეთიდან შემორკალურია საშუალო სიმაღლის მთებით. ზამთრის დასაწყისში (დეკემბერი), როდესაც სანაპირო მთები დაფარულია თოვლით გორაკ -ბორცვებზე მიმდინარეობს ციტრუსოვანთა ნაყოფის კრეფა. ზამთარში ყვავის მუშმულა და მიმოზა (აკაცია ლეგა). მცირე მანძილზე ბუნების ასეთი კონტრასტულობა იშვით სილამაზეს წარმოადგენს და ამგვარი ანალოგი არ გვხდება კავკასიაში. მშვენიერ შთაბეჭდილებას ტოვებს ზამთარში მარადმწვანე სუბტროპიკული კულტურების ლანდშაფტი.

თავისებურია აქაური ჰავა. ჰავა სუბტროპიკული მეურნეობის განვითარების წამყვან რესურს წარმოადგენს. მთელ კავკასიაში აჭარის ზღვისპირა მხარე წარმოადგენს საუკეთესო გარემოს სამხრეთული და სუბტროპიკული კულტურების განვითარებისათვის. საუკეთესოდ ხარობს ეკონომიკურად მნიშვნელოვანი სუბტროპიკული კულტურები.

აჭარამ დიდი როლი შეასრულია სუბტროპიკული მემცენარეობის ფორმირებისა და განვითარების საქმეში. პირველად კავკასიონში აქ გაშენდა ჩაის, ციტრუსების და სხვა კულტურების სამრეწველო პლანტაციები. აჭარიდან წაღებული ჩაის თესლით და სხვა სუბტროპიკული კულტურების ნერგებით სამრეწველო პლანტაციები გაშენდა დასავლეთ საქართველოში, ქ. სოჭის მიდამოებში და ლენქორანში (აზეიბარჯანი). საფუძველი ჩაეყარა სუბტროპიკული კულტურების გადამამუშავებელ მრეწველობას. დაწყებული იქნა სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობა აღნიშნული კულტურების განვითარებაზე, მაღალი და სტაბილური მოსავლის მიღებაზე და გადამამუშავებელი მრეწველობის აქტუალურ საკითხებზე. დამუშავდა სუბტროპიკული და ტროპიკული სამკურნალო მცენარეების მოვლა-მოყვანის ტექნოლოგია სამკურნალო პრეპარატების წარმოების მიზნით. ამგვარად, აჭარა კავკასიაში წარმოადგენს სუბტროპიკული კულტურების განვითარების და მათი მოსავლის გადამამუშავებელი მრეწველობის სამშობლოს.

აჭარის მაღალმთიანეთის ალპური მდელოები გამოიყენება მოსახლეობის დასასვენებლად და საზაფხულო სადოვრებად. მრავალ ალპურ მდელოზე რამდენიმე ათეული წელია ფუნქციონირებს ე.წ მთის სოფლები, სადაც მოსახლეობა დასვენებასთან ერთად მისდევს მესაქონლეობას და აწარმოებს რძის სხვადასხვა სახის პროდუქტებს.

ზღვის ნაპირზე, განსაკუთრებით ფიჭვნარის მიდამოებში აღსანიშნავია განიერი, ერთნაირი დიამეტრის მქონე ქანების საუკეთესო პლაჟი. აქაური სანაპირო წარმოადგენს უნიკალურ ბუნებრივ სამკურნალო სავანეს სისხლძარღვთა და გულით

დაავადებულთათვის. აქ დასვენების დროს ინფექტადატანილ ადამიანებს თითქმის არ ჭირდებათ სამკურნალო პრეპარატების მიღება. პლაჟზე გავრცელებულია მაგნიტური ქვიშა, რომელიც დადებითად მოქმედებს ადამიანის ორგანიზმზე. ზღვისპირის გასწვრივ მრავალი სამკურნალო და დასასვენებელი დაწესებულებებია, რომლებიც სამწუხაროდ ამჟამად არ მოქმედებენ. არსებობს მრავალის აშენების შესაძლებლობა, ზოგიერთი მათგანი დამთავრების სტადიაში დარჩა.

აჭარა მდიდარია ტყეებით და მათ შორის მკირფასმერქნიანი მცენარეებით. ზოგიერთი მათგანი იძლევა ნაყოფს, რომლებსაც კვებითი და სამკურნალო თვისებები გააჩნია, ასეთებია: წაბლი, წიწიბო, წყავი, მოცვი, ქაცვი, ტყის ხილი და სხვა.

აღსანიშნავია მდინარეები მრავალრიცხოვანი შენაკადებით, რომლებიც სათავეს ღებულობენ წყაროებიდან და ყველა ხასიათდება დადებითი ქიმიური შედგენილობით. მდინარეები მდიდარია თევზის უნიკალური სახეებით. ყველა დიდ მდინარეში შედის შავი ზღვის ორაგული ქვირითობის დროს. მდინარეთა უმეტესობა იძლევა საკალმახე მეურნეობის და მიკროჰესების მშენებლობის შესაძლებლობას. ყველა რაიონშია მინერალური წყლები, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა დიდი ხანია სამკურნალოდ იყენებს და სარეალიზაციო ბაზრის მოძებნის შემთხვევაში დიდი რაოდენობით ჩამოსხმა შეიძლება.

ბოლო პერიოდში აღმოჩენილი იქნა მრავალი წიაღისეული რესურსი. მათგან აღსანიშნავია ნავთობი და გაზი შავი ზღვის შელფზე, სპილენძი, ტყვია, თუთია, მოლიბდენი, ალუნიტი, ფერადი და სანაკეთო ქვები, სამშენებლო მასალები -სიენიტები, დიაბაზი-გაბრო, ცეცხლგამძლე თიხა, სააგურე თიხა და სხვა.

დღევანდელი საბაზრო ეკონომიკის პირობებში დიდი მნიშვნელობა აქვს აჭარაში არსებული სოფლის მეურნეობის დარგების კრიზისიდან გამოყვანის სწორი გზის მოძებნას. ასევე ბუნებრივი პირობების შესწავლას ბაზრის მოთხოვნილებების შესაბამისად სოფლის მეურნეობის ახალი დარგების განვითარების

მიზნით. ამავე დროს ყურადღება უნდა მიექცეს ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებას და დაცვას.

ინტენსიური სოფლის მეურნეობის განვითარება მოითხოვს რაციონალურ ბუნებათსარგებლობას და ტერიტორიის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფას. ჭარბი მოსახლეობის გამო გაძლიერდა ანთროპოგენური დატვირთვა ბუნებაზე განსაკუთრებით შიგამთიან აჭარაში. რის გამო ბოლო პერიოდში მრავალი ახალი მეწყერულ-ღვარცოფული უბანი წარმოიქმნა. გაძლიერდა ეროზიულ-დენუდაციური პროცესები. მრავალი დასახლებული უბანი და ოჯახი ბუნებრივი საშიშროების ზონაშია მოქცეული.

ბოლო პერიოდში მეწყერულ-ეროზიული პროცესების გააქტიურებას კლიმატურ-მორფოლოგიურ პირობებთან ერთად ხელი შეუწყო ანთროპოგენული ფაქტორის არასწორმა მოქმედებამ, როგორიცაა: ტყეების უსისტემო ჭრა, დიდი დახრილობის ფერდობის ათვისება-გადატვირთვა სავარგულის და სხვადასხვა დანიშნულების მშენებლობით, გზების გაყვანა აფეთქების საშუალებით, გზების გადატვირთვა მძიმეწონიანი სატრანსპორტო საშუალებით და სხვა.

დიდი მნიშვნელობა აქვს ბუნებაში დარღვეული წონასწორობის აღდგენას და საშიშ ბუნებრივ მოვლენებთან ბრძოლის კომპლექსური მეცნიერული პროგრამის შედგენას.

აღნიშნული წიგნი წარმოადგენს ავტორის მრავალწლიან სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგს. აგრეთვე გაანალიზებულია არსებული მასალები, რომელიც ეხება აჭარის ბუნებასა და სოფლის მეურნეობას.

ავტორი გულწრფელ მადლობას მოახსენებს რედაქტორს პროფ. თ. ურუშაძე და რეცენზენტებს პროფესორებს ნ. ბერუჩაშვილი და ზ. სეფერთელაძეს საქმიანი შენიშვნებისა და კეთილი სურვილებისათვის.